

Bouwen aan de beweging THINK op School: hoe impact- onderzoek hieraan kan bijdragen

Interview met Marieke Snel en Suzanne Ophoff
door Suzanne Verdonschot

THINK op school is een lessenreeks die bedoeld is om de sociaal-emotionele weerbaarheid van kinderen in het voortgezet onderwijs en MBO te versterken. THINK staat op het rooster naast Engels, Duits en Frans. In de lessen praten jongeren, onder begeleiding over dingen die iedereen in het leven tegenkomt. Marieke Snel is de initiatiefnemer en zij werkt samen met een klein kernteam en een grote groep trainers in de regio Zwolle. Zij verbeteren hun aanpak voortdurend met de bedoeling om nog meer kinderen te bereiken. Ze gebruiken impactonderzoek om hun hypothesen te toetsen en koers te bepalen. Suzanne Ophoff voert dit impactonderzoek uit. Suzanne Verdonschot interviewde Snel en Ophoff over hun ervaring met impactonderzoek als manier om hun beweging uit te bouwen.

Wat is de beweging waar jij aan bouwt met THINK op school?

MS: "Ik wil bouwen aan een wereld waarin kinderen weten dat zij normaal zijn - ondanks alle mooie beelden die ze van buitenaf telkens zien. Ik wil eraan bijdragen dat zij bekwaamheden ontwikkelen om met alle uitdagingen van het leven om te gaan. Ik wil kinderen sterker maken, waar ze ook vandaan komen en wie ze ook zijn, zodat zij zelf regie kunnen nemen. THINK als lessenserie is een product dat daarin op elke school nuttig zou kunnen zijn. En het is een vliegwiel. Want het maakproces van THINK, het anders kijken en anders organiseren dat ervoor nodig is, is essentieel."

Normaalgesproken werken jullie met THINK-trainers die de lessen geven. Nu zijn jullie aan het experimenteren met een net wat andere aanpak. Wil je daar wat over vertellen?

MS: "Normaal gesproken worden de lessen gegeven door professionals van THINK op school samen met de mentoren, coaches of studieloopbaanbegeleiders van de school. Daarbij wordt er ook gebruik gemaakt van de inbreng van verschillende maatschappelijke organisaties. Nu zijn we gaan experimenteren met een train-de-trainervariant waarbij mentoren van deze school worden opgeleid om de lessen zelf te geven."

Over THINK op school

Waarom leren we jongeren op school wel schrijven en rekenen maar niet hoe ze vriendschappen sluiten en keuzes maken? Met die vraag in gedachte is THINK op school ontwikkeld, een maatwerk lesprogramma van 12 tot 18 lessen voor leerlingen en studenten tijdens hun beginjaren op een nieuwe school. Centraal in de lessen staan de onderwerpen die spelen in de wereld van jongeren. Jongeren willen gezien en gehoord worden door aandacht te krijgen voor wat ze bezighoudt. Dit gebeurt door te praten over de grote en kleine dingen die ze in het leven tegenkomen. Bij THINK op school is daarom alles bespreekbaar. Tijdens de lessen merken jongeren vaak op dat zij niet de enigen zijn die worstelen met bepaalde problemen. Dat lucht op. Daarnaast is de bedoeling dat de concrete werkmethode op basis van de vijf G's – Gebeurtenis, Gedachten, Gevoelens, Gedrag en Gevolg – een handvat biedt dat ze ook na de lessen met zich meenemen.

Waarom doen jullie dat?

MS: “Dat heeft te maken met geld. Dit is een grote school, met wel 20 eerstejaars klassen en 20 tweedejaars klassen. Het inkopen van externe THINK-trainers is gewoonweg te kostbaar. Deze school vroeg ons in alle openheid: kunnen we het ook anders doen? Tot dan toe had ik altijd gezegd nee. Want THINK moet niet verworden tot sec een methode. De kracht zit hem in het samen doen: de mentor met de THINK-trainer. Maar ik vond de vraag zo reëel. Toen zeiden we: we willen het onderzoeken als pilot. Laten we met behulp van impactonderzoek kijken of de THINK-lessen te geven zijn door mentoren met behoud van kwaliteit.”

Hoe hebben jullie de mentoren opgeleid om THINK-lessen te geven?

We hebben in sneltreinvaart een korte opleiding ontwikkeld. Het traject is een combinatie van opleiding en *learning-on-the-job*. De mentoren van elke sectie (basis kader, mavo, havo en vwo) namen drie keer deel aan een bijeenkomst van een halve dag. Tijdens die momenten nam een THINK-trainer hen mee in het gedachtegoed en leerden ze hoe ze te werk kunnen gaan tijdens een THINK-les. We gebruikten hierbij het materiaal dat we ook gebruikten bij het opleiden van de THINK-trainers. Daarna zijn we negen lessen samen gaan geven. Een mentor samen met een THINK-trainer. Sommige mentoren wilden het vanaf dag één meteen zelf doen, terwijl anderen liever eerst nog een keer achter in de klas bleven zitten.

Kunnen de THINK-trainers alle kneepjes van het vak doorleren aan de mentoren?

MS: “Dat zijn we nu eigenlijk aan het uitvinden. Een trainer vervult een wezenlijk andere rol dan een docent. Docenten leren te zenden en doen aan kennisoverdracht. De trainer staat er om het kind ‘aan te zetten’. Door vragen te stellen: ‘hoe is dat voor jou?’; ‘hoe zou jij dat oplossen?’ Dat is vaak heel nieuw voor docenten die gewend zijn het boek

open te slaan en de inhoud ervan te doceren. En wat ook wezenlijk is, is het lef om gewoon te praten. Als kinderen gewend zijn achter een tafeltje te zitten en de mores is dat kinderen hun mond houden tenzij de docent wat vraagt, is er echt iets voor nodig om dat te veranderen. En als er dan onrust ontstaat, omdat je de kinderen in een vrije setting zet, zal een THINK-trainer dat zien als werkmateriaal. Dan vragen we: ‘wie heeft er last van dat iemand hier rondrent?’ Terwijl een docent eerder zal zeggen: ‘wat een onrust, ga eens zitten’.”

Waarom doen jullie impactonderzoek naar de werking van de train-de-trainer?

MS: “We hebben gezegd, we willen THINK alleen maar overdragen als het kan met behoud van de kwaliteit waar we voor staan. Dus we willen weten of deze vorm ook werkt. Dat is belangrijk omdat betaalbaarheid een argument is. We kijken niet puur economisch naar het verkopen van zoveel mogelijk lessen, maar we willen erachter komen of het overdraagbaar is. En daarnaast ben ik wel benieuwd naar extra opbrengsten. Als THINK door een mentor gegeven kan worden, en die mentor is leraar Engels, dan kan zo’n THINK-aanpak misschien ook doorwerken in een les Engels. Op die manier heeft THINK misschien meer invloed op de hele school.”

We begonnen met het maken van een impactmap. Dat vond ik niet heel makkelijk. Dat vraagt oefening, en terug naar de kern: welke opbrengst streven we na?

Hebben jullie daar bij deze school al iets van gemerkt?

MS: "Er gebeuren ontroerende dingen. Het is een christelijke school en sommige onderwerpen liggen best gevoelig bij ouders. In de THINK-les was genderdiversiteit bijvoorbeeld een thema. Er zijn toen ouders die hun kinderen thuis hebben gehouden. School heeft toen contact opgenomen om aan te geven dat dit een volgende keer niet mogelijk is, en dat de leerplichtambtenaar daarover ingelicht moet worden. Dat deze school zo duidelijk is over dat dit thema besproken moet worden, vind ik heel sterk. We krijgen ook terug van mentoren dat ze door dit traject anders met kinderen in gesprek gaan."

Hoe ziet het impactonderzoek eruit?

MS: "We begonnen met het maken van een impactmap. Dat vond ik niet heel makkelijk. Dat vraagt echt oefenen. En steeds terug naar de kern: welke opbrengst streven we na?"

SO: "Elke trainer heeft ook met de mentoren onder zijn of haar hoede een gesprek gehad en een verslag gemaakt over hun ervaringen. Daarnaast heb ik zeven diepte-interviews gedaan met mentoren. Dit waren mentoren die zich vrijwillig aanmeldden voor zo'n interview maar het bleek een heel diverse groep. Ik vroeg hen dan of hoe het lukte om de THINK-lessen te geven, wat hen mogelijk tegenhield en welke punten van belang zijn voor de toekomst."

Wat hebben jullie ontdekt tijdens de analyse van dat materiaal?

SO: "We ontdekten dat de beleving per deelnemer enorm verschilt. De ene mentor voelt zich heel vrij om te beginnen terwijl een ander het heel spannend vindt. Er was een mentor die er helemaal voor ging; die gaf een les seksualiteit, zag allerlei linkjes en haakte aan bij de docent biologie. Deze mentor was echt bezig een beweging binnen de school op gang te brengen. Een andere mentor vertelde mij hoe eng het

Wij hebben ons voorgenomen dat we alleen maar willen doen wat hout snijdt. Daarom doen we ook impactonderzoek.

was. Deze mentor had de trainer de les laten geven en was zelf achterin gaan zitten. Wat we zien is dat er verschillende groepen zijn:

- Een groep is die bijna geen begeleiding meer nodig heeft.
- Een groep die wel wil maar het nog niet goed kan.
- Een groep die het niet goed durft en het daarom ook niet graag wil."

Welk impactverhaal blijft je bij?

SO: "Er was een klas waar eerder iets was gebeurd op het vlak van gender. Dat kwam nu weer boven. De mentor had zo'n gevoel van: 'moet dat nu weer, dat hebben we al eens gedaan'. Toen heeft de trainer uiteindelijk deze les gegeven. Want, zo was hun redenering, het is een onderwerp dat openheid verdient. Dat hebben ze toch voor elkaar gekregen. En ik herinner me een van de docenten, zij vond het vooruitzicht om THINK-lessen te gaan geven vreselijk spannend. Ze dacht dat zij het niet zou kunnen en wist niet of ze de verhalen van de leerlingen wel zou willen horen, en of ze adequaat kon reageren. Zij had toen de ervaring dat iemand een privé-verhaal vertelde in de klas. Iedereen luisterde. Terwijl dat echt niet altijd gebeurt. Toen realiseerde zij zich: het is toch goed om er aandacht aan te besteden in de klas. En niet alleen in de één-op-ééngesprekken met leerlingen."

Jullie voeren zelf het onderzoek uit. Hoe voorkóm je dat het de sfeer krijgt van “wij van wc-eend adviseren wc-eend”?

MS: “Wij hebben ons voorgenomen dat we alleen maar willen doen wat hout snijdt. Ik ben niet op de wereld om THINK op school groot te maken. Als THINK op school niet meer het antwoord is of in een andere vorm beter werkt, dan gaan we dat doen. Er gebeurt al veel te veel aanbodgericht. Bij depressie gebeurt standaard behandeling x en y terwijl iedereen weet dat die niet werkt. Het is hoog tijd om te doen wat werkt. En als we erachter komen dat deze aanpak met eigen mentoren niet werkt, is dat ook een belangrijk inzicht.”

SO: “Ik heb tijdens de interviews duidelijk gezegd dat ik geen aandelen heb in THINK. Ik zei: ‘ik wil horen wat jullie ervan vinden en in hoeverre het lukt. Dat is uiteindelijk van belang voor de leerlingen. Er is mij niets aan gelegen dat deze pilot wordt doorgezet.’ Ik heb een onafhankelijke positie ingenomen en dat hielp mij zelf ook. Natuurlijk draag ik THINK een warm hart toe, maar ik was zelf ook benieuwd naar de werking van de train-de-trainer. In de gesprekken merkte ik overigens ook dat de mentoren heel eerlijk waren.

Denk je dat iemand van binnen THINK zo’n onderzoek ook zou kunnen doen?

SO: “Ik denk het eigenlijk wel. Maar misschien niet als het iemand is die zelf in deze pilot trainer is geweest. De trainers hebben elk een klein groepje gehad van drie tot zes mentoren. Dat is hun ervaring en voor hen is het niet makkelijk om daar bovenuit te kijken.”

We gaan binnenkort starten op een nieuwe school. Daar stel ik de directie voor: laten we na een jaar kijken wat we voor impact hebben. Het is onze manier om een betrouwbare partner te zijn. Niet zomaar wat verkopen. Maar echt doen wat je beoogt

Wat levert het onderzoek op voor de koers van THINK op school?

MS: “We krijgen het idee dat het zinvol zou zijn om als school te gaan zoeken naar leraren die hart hebben voor het geven van THINK-lessen. Zij zouden de THINK-lessen in de school kunnen gaan geven. Een soort interne trainerspool vanuit een nieuw op te zetten sectie persoonsvorming. Maar soms is het om gek van te worden hoor. Je hebt bedacht hoe je aanpak eruit ziet. Maar door inzichten in de praktijk moet je keer op keer bedenken: gaan we het nu anders doen of niet? Een voorbeeldje: we zeiden altijd: we doen dit om kinderen te versterken. En om mentoren te ontzorgen. Die mentoren vinden het ook fijn om naar de kinderen te kijken en te zien wat er bij hen leeft. Maar nu zie ik steeds beter: hoe krachtig is het als het kind THINK-les krijgt van een andere docent, en de kracht van normaliseren ervaart en daarna óók leert om zelf naar de eigen mentor toe te stappen. Dan rust je de kinderen eigenlijk nog beter toe voor de toekomst. Zoiets ontdek je alleen maar als je nieuwsgierig blijft naar waarom je doet wat je doet, en als je je continu afvraagt hoe het beter kan.”

Zie je impactonderzoek als manier om blijvend aan THINK te bouwen?

MS: "Dit impactonderzoek was een try-out. Wij vinden het heel belangrijk om uit te stralen dat we alleen maar dingen doen die hout snijden en dat we in onze eigen keuken kijken door impactonderzoek. We gaan binnenkort starten op een nieuwe school in Kampen. Daar ben ik in gesprek met de directie en stel ik voor: laten we vooral na een jaar kijken wat we voor impact hebben. Het is een sterke manier om een betrouwbare partner te zijn. Niet zomaar wat verkopen. Maar echt doen wat je beoogt."

Marieke Snel is bedenker en aanvoerder van THINK op school.

Welke conclusie trekt de school uit de pilot?

SO: "De school heeft besloten om de pilot voort te zetten. Ze willen voor al deze groepen – en de nieuwe mentoren – wat op maat aanbieden."

En wat brengt het impactonderzoek voor THINK?

SO: "Ik heb gezien wat het binnen scholen vraagt om de beweging van THINK op gang te brengen. Normaal zien we dat niet, want een directie beslist 'we gaan THINK op school doen' en dan komen de externe trainers erbij. Maar nu zag je wat zo'n beslissing intern teweegbrengt en wat het vraagt van de mentoren en andere betrokkenen. De beweging begint bij de volwassenen. Dat werd mij nu heel duidelijk. Die mentoren hebben ook een soort THINK-traject nodig."

De beweging van THINK begint bij de volwassenen. Dat werd door het impactonderzoek heel duidelijk.

Suzanne Ophoff is onder andere communicatieadviseur bij Kunsteducatie Nederland en is betrokken bij THINK op school.

Suzanne Verdonschot is onderzoeker en volgt innovatie-initiatief THINK sinds 2019.